

چهارشنبه سوری در تالش

حسن فیاض بخش شولمی

پیشگفتار

همانطور که می دانیم فرهنگ هر ملت یا قوم را مجموعه ای آداب و رسوم و سنن و عقادات و باورها تشکیل می دهد که از یک سو ریشه در گذشته دارند و از سویی ریشه در اعماق روح و جانشان . قوم و فرهنگ کهن و متمدن تالش نیز از این قاعده کلی مستثنی نیست و این مورد درباره آن نیز مصداق دارد. سنت ها و آیین هایی از قبیل مراسم نوروز؛ چهارشنبه سوری؛ و ... از این قبیل اند. بحث و موضوع ما در این مقال راجع به آیین باستانی چهارشنبه سوری است. همانگونه که می دانیم این آیین سنتی از روزگاران باستان تا به حال همپای دیگر مناطق ایران و چند کشور همسایه ؛ در مناطق تالش نشین ایران نیز برگزار می گردد و سعی شده است که آداب و رسوم آن حفظ و ابقا گردد. ولی متأسفانه باید اظهار نمایم که در سالهای اخیر این آیین همانند بسیاری از آداب و رسوم و سنن ما با پیشرفت علم و صنعت و تأثیر عوامل دیگر مورد بی مهری و کم لطفی قرار گرفته است و در حال فراموشی و نابودی است . نکته قابل توجه این است که اگرچه پیشرفت تکنولوژی غرب و پدیده نوین جهانی شدن و مساله تهاجم فرهنگی به طور ناخواسته از آن سوی مرزها بر روی ملل و فرهنگ ها تأثیر می گذارد و در بعضی از جاها آنها را به انفعال و عقب نشینی وا می دارد ؛ ولی مساله نگران کننده و تعجب آور این است که ما خود نیز به صورت نادانسته به این حرکت و روند سرعت می بخشیم و در مقابل آن سر تسلیم فرود می آوریم ! به قول معروف:

هر کس به طریقی دل ما را می شکند بیگانه جدا دوست جدا می شکند
بیگانه اگر می شکند حرفی نیست از دوست پرسید چرا می شکند!؟

اگر تدابیری در این جهت اندیشیده نشود و روند به همین شکل ادامه یابد ؛ و در آینده ای نه چندان دور شاهد مرگ و نابودی بسیاری از این آیین ها و آداب و رسوم خواهیم بود.

متأسفانه آیین و مراسم چهارشنبه سوری هم فعلاً "چنین وضعی پیدا کرده است. اولاً" : در حال حاضر خیلی کم رنگ شده است و به قول معروف آخرین مقاومت ها و رمق های خود را طی می کند . ثانیاً: اگر هم انجام می گیرد و برگزار می شود صرفاً "جنبه تفریحی و سرگرمی مخصوصاً" برای کودکان و نوجوانان؛ پیدا کرده است و معمولاً "بزرگترها و افراد تحصیلکرده از انجام آن و شرکت در آن خود داری می کنند و از همه بدتر و تأسف بارتر این که حتی برگزار کنندگان این آیین باستانی را مورد تمسخر و سرزنش قرار می دهند!؟ در اینجا باید این نکته را متذکر شوم که همانطور که همه ما می دانیم این مراسم در گذشته ای نه چندان دور با آداب خاصی به صورت کامل

و از روی خلوص نیت و اعتقاد انجام می گرفت و پدران و مادران و نیاکان ما به آن با دیدی عمیق و اعتقادی می نگریستند. آنها برای اجرای هر یک از اعمال و آداب دلیلی عقلی و اعتقادی داشتند.

امروزه صاحب نظران و اندیشمندان و روشنفکران بر این عقیده اند که ملتی و فرهنگی قابلیت دوام و بقا دارد که بتواند در کنار پیشرفت علم و صنعت و همراه آنها؛ سنت و آداب و رسوم گذشته خویش را نیز حفظ کند؛ به عبارتی بهتر بتواند بین صنعت و سنت آشتی و دوستی برقرار نماید! شاهد مثال ما در این زمینه بعضی از اقوام و کشورها می باشند. از اقوام همسایه ما ترک ها را می شود نام برد که با تعصب و از سر غیرت از زبان و فرهنگ و آداب و رسوم خود در سراسر کشور محافظت و نگه بانی می کنند و از بین کشورها ژاپن را می توان مثال زد. آنها با توجه اینکه دنیا را دگرگون و صنعتی کرده اند و دنیا را تسخیر و رام خود کرده اند ولی باز می بینیم که فرهنگ اصیل و سنتی خودشان را به نحو احسن حفظ نموده اند. باید متذکر شوم ملتی که با گذشته خود قطع رابطه کند و به آن پشت پا بزند؛ ملتی بی ریشه و بی هویت محسوب می شود و این ملت نمی توان در مقابل تهاجمات فرهنگی ملل و اقوام دیگر مقاومت نماید و سرنوشتی جز شکست نخواهد داشت.

پس با توجه به نکات فوق؛ ما به عنوان مدعیان حفظ زبان و فرهنگ تالشی وظیفه داریم که حداقل آنها را از حالت شفاهی از گنجینه سینه افراد خارج ساخته و آنها را بصورت مجموعه های مفید و مکتوب برای استفاده نسل های آینده ارائه نمائیم.

پس اولین قدم برای حفظ و نگهداری آنها نوشتن و شرح و بسط آنها ست و همچنین اجرا و پایبندی به آنها که امیدواریم با همت محققان و اهل علم و فضل و هنر منطقه تالش شاهد رشد و شکوفایی چشمگیری در این زمینه ها در آینده ای نه چندان دو باشیم. انشاء...

در تحقیق حاضر و مختصر بر آنم تا آیین چهارشنبه سوری و آداب و رسوم آنرا مورد بررسی و پژوهش قرار دهم. ابتدا به مسأله آتش و نقش آن در زندگی انسان و پیشینه آن در ایران باستان و جشن سده (پیدایش آتش) و همچنین از زاویه و منظر آیین باستانی زرتشت نظری گذرا بر آن خواهیم داشت و در ادامه به آیین چهارشنبه سوری در مناطق تالش نشین ایران مخصوصاً "تالش جنوبی و مناطق تالش نشین جمهوری آذربایجان خواهیم پرداخت و سپس به فلسفه و علل آن اشاره ای کوتاه خواهیم داشت.

پیشینه آتش و احترام به آن در ایران باستان

همانطور که می دانیم یکی از مهمترین ابزار و وسایلی که در چهارشنبه سوری به طور مشترک پس اقوام و ملل گوناگون مورد استفاده قرار می گیرد؛ آتش است. اگر چه آداب و رسوم و باورهای آن در بین اماکن و مناطق با هم فرق هایی جزئی دارد ولی می توان گفت که همه برای برگزاری این مراسم باستانی از آتش استفاده می کنند. حال اینکه چرا در این مراسم از آتش استفاده می شود؟ و چرا افراد به آن چنین اعتقادی دارند؟ و چرا افراد به آن چنین اعتقاداتی دارند؟ و چرا آنرا مقدس می شمارند؟ و... جای امعان نظر و بحث دارد و پاسخ درست به این سؤالات قدری مشکل می نماید. با این وجود به بعضی از نکات در این زمینه ها اشاره خواهیم کرد:

پیدایش آتش در زندگی انسان تأثیراتی شگرف و مثبتی بر جای نهاد؛ از آن جمله زندگی انسانهای نخستین با پیدایش آن متحول و دگرگون شد. انسان اولیه از حالت خام خواری بیرون آمد و توانست با استفاده از خاصیت ذوب کنندگی به ابزار مفرغی و فلزی اعم از وسایل زندگی و ابزار شکار و دفاعی دسترسی پیدا کند و این باعث دگرگونی زندگی بشر گشت. بشر نخستین توانست با استفاده از نیروی آتش در مقابل حیوانات وحشی از خود بهتر دفاع کند و راحت تر به شکار آنها پردازد. همچنین انسانها توانستند از نور و گرمای آتش برای روشنایی و گرمایش محیط زندگی خود و همچنین برای ترساندن حیوانات وحشی استفاده نمایند. این دلایل و دلایل دیگر در مجموع باعث شد که بشر اولیه بتواند راحت تر زندگی نماید و بر خطرات و مشکلات محیط زندگی خود غلبه نماید. در نتیجه این مزایا باعث شد که انسان اولیه برای این پدیده شگفت احترامی خاص قائل شود و به آن دیده احترام و تقدس بنگرد.

به غیر از دلایل فوق؛ دلیل مذهبی و ریشه های اعتقادی دینی را هم نباید در این زمینه از نظر دور داشت. همانگونه که می دانیم دین و آیین رسمی ایران باستان بویژه قبل از ورود دین مقدس اسلام؛ آیین زرتشتی بوده است و در این دین و آیین؛ آتش؛ یک پدیده مقدس بشمار می آمده است و در این دین و آیین باستانی و آسمانی و بر اساس تعلیمات این پیامبر ایرانی؛ آتش مقدس و مورد احترام و تکریم بوده و هست. زرتشتیان معتقدند که که زرتشت آتشی را با آتشدان از بهشت آورده است پس باید روشن نگهداشته شود. آتشکده های همیشه روشن زرتشتیان در فارس و یزد و آذربایجان و دلیلی زنده بر این مدعاست. آنان آتش را هدیه ای الهی و بهشتی و مظهر و روشنی و نور در مقابل ظلمت و تاریکی و جهل می دانستند. این تعلیمات و اعتقادات باعث شده که اقوام و ملت هایی زرتشتیان را آتش پرست بدانند در حالی که صد البته می دانیم چنین نیست؛ بلکه زرتشت موحد بوده است و به خدای یگانه (اهورا مزدا) معتقد بوده و در کنارش به نیرویی با نام اهریمن که روان خبیث است و عاملان شر (کماریکان) اعتقاد داشته است.

بجز موارد فوق اگر ما به منابع تاریخی ایران باستان مراجعه کنیم؛ در خواهیم یافت که ایرانیان باستان هر ساله سه جشن بزرگ و ملی برگزار می کردند که عبارت بودند از:

۱- جشن نوروز: که منسوب به جمشید؛ چهارمین پادشاه پیشدادی است و مربوط به روز بر تخت نشستن او می باشد.

۲- جشن مهرگان: که از ۱۶ الی ۲۱ مهر ماه هر سال می شد و یک جشن فرهنگی بود و در دوره هخامنشیان متداول بود. این جشن به طور خلاصه مربوط به واقعه پیروزی کاوه آهنگر و فریدون عادل بر ضحاک ستمگر است.

۳- جشن سده: (جشن پیدایش آتش): چون مضمون و محتوای این جشن مقداری مربوط به موضوع مورد بحث ما یعنی آتش می باشد؛ در ذیل به صورت خلاصه در این زمینه تقدیم خوانندگان محترم خواهد شد.

بر اساس منابع تاریخی کهن؛ ایرانیان هر سال را به دو فصل بزرگ تقسیم می کردند:

الف: تابستان بزرگ که از اول فروردین شروع و به آخر مهر ختم می شود.

ب: زمستان بزرگ که از اول آبان شروع می شد و تا آخر اسفند ادامه داشت . واژه سده در زبان اوستایی و سانسکریت هندی از ریشه «ساتا SATA» به معنای عدد (صد+۱۰) است و سده یعنی منسوب به عدد صد (سد) و دلیل این نام گذاری هم این می باشد که چون از اول آبان تا دهم بهمن ((روز برگزاری جشن سده)) - صد روز گذشته ؛ به این نام معروف است .

در شاهنامه فردوسی درباره جشن سده و وجه تسمیه آن داستان زیبایی می خوانیم که به منظور پرهیز از اطاله کلام ؛ فقط خلاصه منثور داستان و چند بیت پایانی آن ؛ برای روشن شدن مطلب در ذیل آورده می شود. در شاهنامه می خوانیم:

((روزی هوشنگ؛ سومین پادشاه پیشدادی با همراهانش به شکار رفته بود؛ ماری سیاه رنگ از دور پدیدار شد ؛ هوشنگ سنگی بر گرفت و به سویش پرتاب کرد . اگر چه مار بگریخت اما سنگی کوچک به سنگ آتش زنه بر خورد کرد و شکست و آتشی از آن برخاست . شاه از اسب پیاده شد و خدای جهان را به خاطر آن نعمت و فروغ ایزدی سپاس گفت و ...

بقول فردوسی :

((بگفتا فروغی است این ایزدی

پرستید باید اگر بخردی))

همچنین در این داستان ابیاتی چنین می خوانیم :

در روز دهم زماه بهمن

شد آتش جاودانه روشن

جشن سده گرم و شادی افزای

زآن روز ستاده پای بر جای

فرخنده فروزه ای الهی است

روشنگر قوم آریایی است...

آیین سده نماد هستی است

آغازگر خدا پرستی است

ایرانی پاکزاد زنهار

این آتش گرم را نگهدار...

حال با توجه دقیق به نکات فوق الذکر و در نظر گرفتن این نکته مهم که احتمالاً آیین چهارشنبه سوری ما ریشه ای در این آداب و سنن باستانی دارد که پژوهش و تحقیق در این زمینه را به مجال و به پژوهشگران عزیز دیگری می سپاریم ؛ در ادامه مراسم و آیین چهارشنبه سوری را در مناطق تالش نشین ایران و همچنین مناطق جمهوری آذربایجان مورد تحقیق و بررسی اجمالی قرار خواهیم داد که انشاء... مورد استفاده قرار گیرد.

آیین چهارشنبه سوری در مناطق تالش نشین ایران

در فرهنگ لغت عمید ذیل واژه ((چهارشنبه سوری)) چنین می خوانیم :

((جشن و شادمانی ایرانی که هر سال در شب چهارشنبه آخر ماه اسفند می گیریم و آتش می افروزند و از روی آن می جهند و می گویند:((سرخی تو از من - زردی من از تو)) این جشن در زمانهای قدیم متداول بوده است و در زمان سامانیان (سوری) خوانده می شد)) همانطور که می دانیم آیین و مراسم چهارشنبه سوری در مناطق تالش نشین ایران که با نامهای ((کولی چهارشنبه - کیلی چهارشنبه-کولو چهارشنبه- گولی چهارشنبه و...)) شناخته شده است؛ با تفاوتی جزئی و به شکل سنتی برگزار می شود. این تفاوت ها را در دو قسمت کلی می توان مشاهده نمود: یکی در دعا ها و عباراتی که به هنگام پریدن از روی آتش بر زبان می آورند و دیگری مربوط به اعتقادات و آداب و رسوم جنبی و حاشیه ای چهارشنبه سوری است.

در گنجینه و منظومه نفیس و ارزشمند تالشی ((خندیله پشت)) استاد فرامرز مسرور ماسالی - که به حق می توان آنرا شاهکار منظوم تالشی دانست در یکی از بند های این منظومه وزین در مورد آیین چهارشنبه سوری در تالش چنین می خوانیم :

((عیده نزدیک ؛ کولی کولی چهارشنبه را - هفت جا کلش ویریمون قبله را - مغریب دلکی رو نا شونا همه جا - واسیم هر کس کولی کولی چهارشنبه را - چمه ده ده ؛ چمه ننه ؛ خردنن - هه شو شادی کرین همه آدمن!)) معنای ابیات:

۱- در نزدیکی های عید ؛ هنگام چهارشنبه سوری ؛ ۷کوهه گاه و کلش را رو به قبله می ریخیم و (آتش می زدیم)

۲- هنگام غروب که می شد؛ همه جا روشن و نورانی بود و باید هر یک از ما عبارت ((کولی کولی چهارشنبه شوه)) را بر زبان می آوردیم .

۳- پدر و مادرم و همه بچه ها و تمام آدم ها در آن شب احساس خوشحالی و شادی می کردند . این مراسم سنتی و با شکوه در شب آخرین چهارشنبه سال کهنه به هنگام غروب به شرح و ترتیب زیر می گردد:

ابتدا به مقدار ۷کوهه از گاه برنج (کلش) یا سرچینه و یا ضایعات آن که قبلا به همین منظور جمع آوری شده است و در اصطلاح تالشی {رنه-RENA} نامیده می شود- به ترتیب و با فاصله در یک ردیف و رو به قبله می چینند و قرار می دهند و سپس آنرا آتش می زنند و هنگام پریدن از روی آن دعا و عبارت موزون زیر را بر زبان می آورند:

((کولی کولی چهارشنبه شوه نکبت بشو؛ دولت بوآ!)) معنا((شب ؛ شب چهارشنبه سوری است؛ (الهی در این شب) بدیها و سختی ها و بدبختی ها از بین برود و بجایش شانس و اقبال و خوشی و سلامتی بیاید!)) بدین طریق با خواندن این دعا آرزوی سلامتی و گردش نیکی به نفع خود می نمایند و ختم رنج ها و مصیبت ها را

از خداوند متعال خواستار می شوند؛ نکته قابل ذکر در این مورد این است که علت استفاده از ۷ کوهه آتش در این مراسم این است که عدد ۷ در بین اقوام و ملل مختلف عددی مقدس به شمار می آید و از طرفی شاید هم این امر ریشه ای در تعداد ۷ گانه فرشته (امشا سپندان) دین زرتشت داشته باشد. همچنین در بعضی از مناطق و روستاها تعداد کوهه های آتش به ۳ کوهه یا حتی کمتر نیز کاهش می یابد. در ضمن قبل و هنگام و بعد از مراسم

چهارشنبه سوری در این مناطق مردم اعمالی بجا می آورند و باورها و عقاید و آدابی دارند که چند مورد آن در ذیل بطور خلاصه اشاره می نمایم. لازم به ذکر می باشد که این آداب و رسوم و باورها و کارها در همه مناطق و روستاها یکسان نیست و با تفاوتهایی برگزار می شود. این باورها و آداب و رسوم عبارتند از:

۱- اعضای خانواده قبل از غروب چهارشنبه سوری نظافت می کنند و لباس های نو می پوشند و خانه را تمیز می کنند.

۲- در بعضی از مناطق؛ مادران مقداری از موی سر کودکان و را با آتش چهارشنبه سوری می سوزانند و برای آنها آرزوی سلامتی می کنند و معتقدند با این کار سلامتی آنها تضمین خواهد شد و از آسیب و گزند مصون خواهند بود.

۳- زنان بعد از پایان مراسم چهارشنبه سوری و خاموش شدن آتش؛ خاکستر آنرا بر می دارند و به عنوان تیمن و تبرک نگه می دارند و به نیت خیر و برکت بیشتر آنرا در باغ یا خزانه برنج (تومه کیله) در هنگام شروع فصل کشاورزی (بهار) می ریزند.

۴- در شب چهارشنبه سوری حتی المقدور در سر سفره شام غذا هایی مانند: پلو- ماهی سرخ کرده - سبزی جات - کوکوسبزی - ماست - تره (ترشی تره) و... دیده می شود.

۵- از دیگر آداب چهارشنبه سوری - اسفند دود کردن - است؛ که تمام اعضای خانواده با استشمام دود اسفند؛ صلوات می فرستند. این کار به منظور در امان ماندن از چشم زخم حاسدان صورت می گیرد.

۶- در شب چهارشنبه سوری مردم همگی در خانه خودشان می مانند و به بیرون یا به مهمانی نمی روند زیرا معتقدند که اگر کسی در این شب در خانه خودش نباشد؛ همیشه از خانواده دور خواهد بود!

۷- بنابر باور و اعتقاد مردم؛ چون در شب چهارشنبه سوری به هنگام خواب؛ زن جنی با نام (چهارشنبه خاتون) به خانه ها سر می زند و به وضع غذا و نظافت و شیوه حرف زدن آنها (رعایت ادب) می نگرد و گوش می دهد؛ لذا به این منظور مقداری از غذای مانده همان شب (نیمه هره غذا) را با ظرف در بیرون جهت استفاده او می گذارند و در حد امکان اهل خانواده صحبت های خوب و شیرین بر زبان می آورند و از زدن حرفهای زشت و رکیک پرهیز می کنند.

۸- در صبح روز چهارشنبه مادر خانواده زودتر از خواب بیدار می شود و با یک چوب تر و نازک که در اصطلاح تالشی به آن {تره راکه} چند بار آهسته بر پشت بچه ها می زند و برای آنها آرزوی سلامتی و

تندرستی می کند! همچنین این عمل بر روی کندو های برنج و حیوانات اهلی مثل گاو و ... نیز انجام می پذیرفت و معتقدند با این عمل ؛ آنها را پر برکت و سالم خواهند بود. و آداب و اعمال دیگر .

تذکر :

لازم به ذکر می باشد که در زادگاه اینجانب - روستای شولم؛ از توابع شهرستان فومن- در بعضی از محل ها ؛ مراسم چهارشنبه سوری هر سال ۲ بار برگزار می شود .
یک بار مانند همه مناطق ؛ در شب آخر چهارشنبه سال کهنه و دیگری در شب اولین چهارشنبه سال جدید ! این رسم از زمانهای گذشته برجای مانده و در هیچ جای دیگر ایران مرسوم نیست .از سابقه و علل دقیق آن اطلاعی در دست نیست.

آیین چهارشنبه سوری در مناطق تالش نشین جمهوری آذربایجان

بر اساس بعضی از منابع تاریخی و پژوهشی این مراسم همزمان با ایران در بعضی کشورها و مناطق خارج از ایران از جمله جمهوری آذربایجان با آداب و رسومی خاص برگزار می گردد؛ که با نام (کوله چوشنبه) معروف است . در اینجا جهت آشنایی خوانندگان محترم با طریقه انجام این مراسم و آداب و رسوم مربوط به آن و همچنین آشنایی با گویش تالشی لنکرانی ؛ قسمتی از متن اصلی تالشی لنکرانی و ترجمه فارسی آن در رابطه با آیین چهارشنبه سوری در ذیل آورده می شود :

متن اصلی تالشی لنکرانی :

اوخنه چوشنبه د- یعنی کوله شوی عزیز روژ حیسوب به گور. ها کس ایشته ماردون زیورت بکا- اچوون قبی سه شم بسوته - ئی ین بوون (یاسین) بدوهانده
- شانگو به سه هر عایله ایشه سوئه دهافت گیله اوتش سه بنو- هاکس اوتشی سه په ؛ سه کره بی - طرف به طرف بوشته ؛ بوته:

((ها کوله شوه چو شنبه ؛ شوه عزیزه شو ؛ چمه داردی بلون؛ چمه جونى دوژون؛ هامه امو بیستو ئی یو. کوله کوله چو شنبه چمه داردی - بلون بیبه به هافت دیبویه طرف . کوله کوله چو شنبه ؛ چمه داردی - بلون اوفت کانه سوزد.))

کوله شوی پیبه همه ایشته که دبیبو ؛ هر که د؛ عایله عضوون حیسوبی گور شم بستوتن . به هاردس تور لو نگیه موی ؛ لو نگیه کیژه ؛ پولو؛ موس؛ تیرشی؛ میوه ئی ین جوشیئون بنون...
اوخنه چو شنبه د نوخوت ؛ مژو ؛ مکه؛ گیشنه دونه ؛ کوئه دونه بیشتن... .

ترجمه فارسی آن :

آخرین چهارشنبه سال - یعنی روز قبل از مراسم ؛ را را روز عزیز به شمار می آورند به همین سبب همه بر سر گور اموات خود می روند- بر سر گور آنها شمع روشن می کنند- می گویند برای ایشان یاسین (قرآن) بخوانند-

هنگام غروب هر خانواده در حیاط خانه خود هفت کوهه آتش می افروزد - نگاه هر کس سه بار از روی آن از این سو به آن سو می پرد و می گوید:

((ای شب چهارشنبه سوری ؛ شب ؛ شب عزیز؛ درد و بلای ما ؛ مرض های تن ما ؛ همه اینها را همین جا بستان ؛ ای آتش شب چهارشنبه سوری ؛ درد و بلای ما را ببر به آن سوی هفت دریا . ای آتش چهارشنبه سوری ! درد و بلای ما را به سال کهنه بسپار.))

در شب چهارشنبه سوری ؛ همه باید در خانه خود باشند . در هر خانه به نسبت تعداد عایله شمع روشن می کنند حتی الامکان خوردنی هایی مانند : ماهی سرخ کرده ؛ جوجه سرخ کرده ؛ پلو؛ ماست؛ ترشی؛ میوه و این جور چیزها تدارک می بینند.

در آخر چهارشنبه سال ؛ نخود؛ عدس؛ گندم؛ دانه گشنیز؛ دانه کوهی(کدو) سرخ (برشته) می کنند.

دیگر آداب و رسوم مربوط به چهارشنبه سوری در جمهوری آذربایجان

۱- بعد از اجرای مراسم چهارشنبه سوری با تفنگ به سوی آسمان شلیک می کنند و ابراز شادی و خوشحالی می کنند .

۲- جهت رفع بلا و چشم زخم ؛ اسفند دانه در آتش می ریزند و دود می کنند.

۳- از جمله آیین های شب چهارشنبه سوری ؛ دستمال و کشتی اندازی (؟) است . صاحبان خانه به کسانی که از روزنی به خانه اشان دستمال کشتی می اندازند ؛ تخم مرغ رنگ شده و پول و اینگونه چیزها می دهند ؛ چون این افراد پشت در منازل فالگوش می مانند ؛ اهل خانه عادتاً " جز سخن خوش و خیر چیزی بر زبان نمی آورند .

۴- سپیده که سر زد به صورت کودکان آب سرد و خنک می پاشند؛ کودکان ناسازگار را با تبر می ترسانند ! این نیز یکی از آداب چهارشنبه سوری است .

فلسفه چهارشنبه سوری

در باره فلسفه چهارشنبه سوری و علل و انگیزه های برگزاری آن ؛ نظرات متفاوتی مطرح گردیده و دلایل عدیده بین گردیده است. ما در ابتدای این تحقیق به دلایل تقدس و مورد احترام بودن آتش مطالبی را به عرض خوانندگان محترم رساندیم . با توجه به مطالب فوق ؛ در ادامه ؛ به چند مورد از مهم ترین علل برگزاری این آیین و فلسفه آنها اشاره ای کوتاه به شرح زیر خواهیم داشت:

۱- جنبه تفریحی و سرگرمی داشتن آن :

به عقیده این دسته ؛ پریدن از روی آتش ؛ جنبه تفریحی و سرگرمی دارد .

۲- تشویق مردم به ادامه زندگی و تقویت روحی امید به آینده در آنها:

گروهی معتقدند که چون سرخی علامت خون و زندگی است بنا بر این شور و شوق زندگی را در مردم زیاد می کند .

۳- تشویق طبیعت و حیات مجدد : عده ای معتقدند با این وسیله می توان طبیعت را به سوی گرم شدن و دور راندن سرما ؛ تشویق و تحریک کردن و می توان آن را برای شروع فصل رویش و زندگی دوباره به حرکت و تکاپو انداخت .

۴- تشویق خورشید به گرم شدن :

در آخر گروهی بر این باوراند که با اجرای این آیین می توان خورشید را به تابیدن و گرم شدن تشویق کرد به قول معروف می توان آن را به سر غیرت آورد ! و دلایلی دیگر .

منابع و مأخذ

۱- فرهنگ عمید.

۲- شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی.

۳- نشریه فرهنگی و هنری گیله و ضمیمه شماره ۱۳- ویژه تالش تیرماه ۱۳۷۴ - (متن تالشی لنکرانی مقاله فامیل غلامی).

۴- روزنامه اطلاعات - ۱۰ بهمن ۱۳۸۴ - (مقاله جشن سده و پیدایش آتش).

۵- مجله اطلاعات هفتگی - ویژه نوروز ۱۳۷۹ - شماره ۲۹۴۱ - مقاله (نوروز از کی و کجا آمد؟)

۶- منظومه تالشی (خندبیله پشت) - استاد فرامرز مسرور ماسالی .

۷- معتمدان محلی منطقه تالش.

این مطلب در نشریه تالش شناسی شماره ۷- اسفند ۱۳۸۱ چاپ شده است.